

การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลด้านคุณธรรมและความโปร่งใส

Educational Administration based on Good Governance
in Terms of Integrity and Transparency

อภิญญา อุปวงค์ษา¹ รักษนชกรินทร์ พูลสุวรรณนที² และวรรณรี ปานศิริ³

Apinya Upavongsa, Rakchanokcharin Poonsuwannatee and Wannaree Pansiri

Received: March 24, 2025

Revised: June 06, 2025

Accepted: July 17, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลด้านคุณธรรมและความโปร่งใส พบว่า การยึดหลักคุณธรรมช่วยเสริมสร้างจริยธรรมของบุคลากรทางการศึกษา ก่อให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง ขณะที่ความโปร่งใสช่วยสร้างระบบการบริหารที่เปิดเผย ตรวจสอบได้ เป็นการบริหารจัดการที่ดีที่สร้างประโยชน์และความเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การบริหารการศึกษาทุกระดับจึงจำเป็นต้องตระหนักในประเด็นดังกล่าวอย่างรอบด้านและเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาในยุคใหม่ ความสำคัญของการบริหารการศึกษา หลักธรรมาภิบาล คุณธรรมและความโปร่งใส การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลด้านคุณธรรมและความโปร่งใส จะเป็นข้อค้นพบที่เป็นคุณค่าในการบริหารการศึกษา บูรณาการให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล เน้น “คุณธรรม” การยึดมั่นในกฎระเบียบและความถูกต้อง ผู้ปฏิบัติต้องมีคุณธรรม และ “ความโปร่งใส” มีการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงต่อสาธารณะภายนอกหน่วยงานได้ บริหารอย่างโปร่งใส เสริมสร้างคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต จึงมั่นใจได้ว่าการนำหลักธรรมาภิบาลด้านคุณธรรมและความโปร่งใสไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ยุติธรรม ซึ่งประกอบด้วย 1) ยึดหลักคุณธรรม 2) เสริมสร้างความโปร่งใส 3) ใช้การมีส่วนร่วม และ 4) ส่งการ

¹⁻³ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์; Rajamangala University of Technology Rattanakosin

Corresponding author, e-mail: apinya.upa@rmutr.ac.th Tel. 081-1849119

บริหารการศึกษาพัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 สร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติ ได้ต่อไป

คำสำคัญ: การบริหารการศึกษา, ธรรมภิบาล, คุณธรรม, ความโปร่งใส

Abstract

This academic article aims to examine educational administration based on the Principles of Good Governance, specifically focusing on Integrity and Transparency. The study reveals that adhering to the principle of integrity strengthens the ethics of educational personnel, fostering a robust organizational culture. Concurrently, transparency facilitates an open and accountable administrative system, ensuring effective management that yields benefits and fairness for all stakeholders. Educational administration based on the principles of good governance, emphasizing Integrity and Transparency, will be valuable finding in educational management, integrating it with the principles of good governance with a primary emphasis on " Integrity." Adhering to rules and integrity, practitioners must embody morality and "transparency". Factual information is disclosed to the public outside the organization. Transparent management and the promotion of ethics and integrity ensure that the principles of good governance based on ethics and transparency are systematically applied in operations to ensure that education is managed efficiently, transparently, and fairly. These principles include 1) adherence to ethical principles, 2) enhancing transparency, 3) utilizing participation, and 4) achieving sustainable educational development, aligning with the philosophy of sufficiency economy and the changes of the 21st century, thereby building national stability.

Keywords: educational administration, good governance, Integrity, Transparency

บทนำ

จากวิกฤติเศรษฐกิจและการเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ได้ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคม สาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากการหย่อนประสิทธิภาพของกลไกการบริหารกิจการบ้านเมือง การบริหารราชการ และการทุจริตประพฤติมิชอบในวงราชการ หากการหย่อนประสิทธิภาพดังกล่าว ไม่ได้รับการจัดการแก้ไขอย่างแท้จริง อาจจะทำให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและประเทศยิ่งขึ้น

หลักธรรมาภิบาล มีที่มาจากวิกฤติทางเศรษฐกิจ ธนาคารโลก กล่าวว่า ธรรมาภิบาลเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อพัฒนาประเทศ (World bank, 1992) ในปี ค.ศ. 1996 คณะกรรมการกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) ได้นำหลักธรรมาภิบาลไปเป็นเงื่อนไขที่จะปล่อยเงินกู้แก่ประเทศที่ต้องการความช่วยเหลือ อย่างไรก็ตามทั้งธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศได้เสนอแนวทางธรรมาภิบาลโลก (Global governance) ขึ้น เพื่อผลักดันให้ประเทศในแถบเอเชียและประเทศอื่น ๆ ให้เดินตามกรอบของธรรมาภิบาล เพราะเชื่อว่าจะสามารถพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนได้ ซึ่งในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยกำลังอยู่ในกระแสการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปทางการเมืองและประกอบกับมีเหตุการณ์วิกฤติทางเศรษฐกิจในเอเชียหรือวิกฤตการณ์ต้มยำกุ้งเพื่อแก้สถานการณ์ที่กำลังเผชิญในขณะนั้น จึงมีการนำแนวความคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลมาใช้ (วิชนิศุปะตะวาทีน และศุภกานต์ มังกรสุรกาล, 2561) ทั้งนี้ประเทศไทยมีการประยุกต์แนวความคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล ให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย อันเป็นที่มาของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ต่อมาคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร) ได้ทำการปรับปรุงหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 จึงได้กำหนดหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ประกอบไปด้วย 4 หลักการสำคัญ และ 10 หลักการย่อย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555) ประกอบด้วย

1) การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ประกอบด้วยหลักการย่อย ได้แก่ หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล และหลักการตอบสนอง

2) ค่านิยมประชาธิปไตย ประกอบด้วยหลักการย่อย ได้แก่ หลักการรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ หลักความเปิดเผย/โปร่งใส หลักนิติธรรม และหลักความเสมอภาค

3) ประชากรรัฐ ประกอบด้วยหลักการย่อย ได้แก่ หลักการกระจายอำนาจ และ หลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ

4) ความรับผิดชอบทางการบริหาร ประกอบด้วยหลักการย่อย ได้แก่ หลักคุณธรรมจริยธรรม

ทั้งนี้ การนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ มีประโยชน์ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านประโยชน์ต่อองค์กร คือ ทำให้การบริหารจัดการองค์กรมีกลไกและกฎเกณฑ์ในการบริหารจัดการที่ดีมีระบบ มีความโปร่งใส มีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน 2) ด้านประโยชน์ต่อประชาชน คือ ทำให้การบริหารจัดการโดยรวมของหน่วยงานภาครัฐมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เสมอภาค และความยุติธรรมอย่างแท้จริง 3) ด้านประโยชน์ต่อสังคม คือ ทำให้ระบบการบริหารของภาครัฐมีความโปร่งใส ยุติธรรม ทำให้สามารถลดปัญหาการคอร์รัปชัน ทำให้ทุกภาคส่วนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขภายใต้ความร่วมมือกัน และทำให้ภาพลักษณ์ของหน่วยงานของประเทศเป็นที่ศรัทธา เชื่อมั่น และได้รับความไว้วางใจจากประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย (OPDC, 2011)

การบริหารการศึกษา เป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามในกระบวนการบริหารการศึกษายังพบข้อบกพร่องบางประการที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของการจัดการศึกษา ซึ่งอาจเกิดจากหลากหลายปัจจัยที่ทำให้ผู้บริหารไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มศักยภาพและไม่เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม ด้วยเหตุนี้การปรับปรุงและพัฒนาผู้บริหารการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนกระบวนการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็น “คนดี คนเก่ง มีความสุข และภาคภูมิใจในความเป็นไทย” ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาสังคมและประเทศชาติในระยะยาว

แนวทางหนึ่งที่มีความสำคัญคือการส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหารให้ยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม และความโปร่งใสในการบริหาร พร้อมทั้งมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างแท้จริง ซึ่งแนวทางนี้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่กำหนดไว้ใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550–2554) โดยเฉพาะใน ยุทธศาสตร์ที่ 5 ว่าด้วยการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ในการบริหารจัดการประเทศ ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างความเป็นธรรมในสังคมอย่างยั่งยืน และการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยควบคู่กับธรรมาภิบาลให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในสังคมไทย (พระอุทิศ สมมาภาณี (แห่งทอง), 2564)

ดังนั้น การยกระดับสมรรถนะและจิตสำนึกของผู้บริหารการศึกษาให้เป็นผู้นำที่มี ธรรมาภิบาล จึงเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ และตอบสนองต่อ ความต้องการของประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน

สรุป การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลด้านคุณธรรมและความโปร่งใสเป็น แนวทางสำคัญที่ช่วยให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ การศึกษานี้มุ่งเน้น แนวคิดด้านการบริหารการศึกษา หลักธรรมาภิบาล คุณธรรม และความโปร่งใส ซึ่งเป็นแนวทางที่ ได้รับการยอมรับในระดับสากล อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติอาจพบว่าการบริหารการศึกษาบางกรณี ขาดหลักคุณธรรม จริยธรรม และความชอบธรรม ตลอดจนขาดความโปร่งใส ส่งผลให้การ บริหารงานไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยหากนำหลักคุณธรรมและความโปร่งใสมาใช้ในการ บริหารการศึกษาอย่างเหมาะสม จะช่วยเสริมสร้างทักษะการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 อีกทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้าง ความมั่นคงให้กับประเทศชาติ

การสังเคราะห์แนวคิดการบริหารการศึกษา หลักธรรมาภิบาล คุณธรรม และ ความโปร่งใส

ความหมายความสำคัญและหน้าที่ของการบริหารการศึกษา

การบริหาร (Administration) หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหน้าที่หลัก ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การชี้แนะ และการควบคุมองค์กร ซึ่งมุ่งเน้นการกำหนดนโยบายหลัก การตัดสินใจในภาพรวมขององค์กร และ การบริหารเชิงนโยบาย (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2566) การบริหารเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในกลุ่มที่มี สมาชิกตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยร่วมมือกันจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ร่วมกันสอดคล้องกับ Simon, H.A. (1976) ที่ระบุว่า การบริหารคือกิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่สองคน ขึ้นไปร่วมกันดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร สรุปได้ว่าการบริหาร คือ กระบวนการ ดำเนินงานที่มีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการจัดการทรัพยากรทั้งบุคคลและวัตถุอย่างเหมาะสม

การบริหารการศึกษา (Educational Administration) หมายถึง วิธีการบริหารจัดการ การศึกษาซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ ทั้งด้านการจัดรูปแบบการ เรียนการสอน การพัฒนาครูให้พร้อมสู่โลกยุคใหม่ การบริหารหลักสูตร รวมถึงการรับฟังเสียง

สะท้อนจากครู ผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชน (พัชราภรณ์ ดวงชื่น, 2563) สอดคล้องกับ Dhammei, T. (2022) ที่เห็นว่าการบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการช่วยให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่เหมาะสม โดยมีครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ขณะที่ Zakir, I. (2012) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา คือ กระบวนการที่สถาบันออกแบบเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน สอดคล้องกับ Bamte. (n.d.) ที่เห็นว่าการบริหารการศึกษาช่วยพัฒนาเป้าหมายและนโยบายด้านการเรียนการสอน ซึ่งการบริหารการศึกษามีขอบเขตครอบคลุม 1) ทุกระดับการศึกษา 2) ทุกรูปแบบการศึกษา 3) ทุกประเภทและกลยุทธ์การจัดการทั้งประชาธิปไตยและเผด็จการ 4) ทุกกระบวนการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การจัดการ การสั่งการ การประสานงานการกำกับดูแล การควบคุม และการประเมินผล และ 5) ทุกระดับการบริหาร ตั้งแต่ส่วนกลางถึงสถานศึกษา (Kashyap, D., n.d.) สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการที่มุ่งเน้นการจัดการและดำเนินการด้าน การศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคนในทุกมิติ ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะคุณธรรม และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยอาศัยการประสานความร่วมมือระหว่าง บุคคล ทรัพยากร และกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาและพัฒนา คุณภาพของมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญและวัตถุประสงค์ของการบริหารการศึกษา

เอมรินทร์ จันทร์บุญนาถ (2561) อธิบายว่า การบริหารการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา ทศวรรษที่ 2 ต้องมุ่งเน้นให้คนไทยสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมี 3 ประเด็นหลัก คือ 1) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา 2) ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง 3) ส่งเสริม การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้ระบบการศึกษาสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ในขณะที่ Mukherjee, A. (2020a) มองว่าการบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ โรงเรียนประสบความสำเร็จ การบริหารที่ดีช่วยสนับสนุนครู ให้มีความสำคัญกับการสอน ส่งเสริม ความรับผิดชอบและช่วยสื่อสารนโยบายให้ชัดเจน ทั้งนี้ Zakir, I. (2012) เน้นว่าผู้นำทางการศึกษา จำเป็นต้องเข้าใจทั้งแนวคิดทางทฤษฎีและแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ต้อง สามารถนำความรู้ด้านพฤติกรรมองค์กรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้การดำเนินงานของ สถาบันการศึกษามีประสิทธิภาพ สำหรับวัตถุประสงค์ของการบริหารการศึกษา Kashyap, D. (n.d.) กล่าวว่า การบริหารการศึกษามีเป้าหมายหลักในการพัฒนาและจัดการระบบการศึกษาให้มี ประสิทธิภาพ โดยบูรณาการทรัพยากรทางกายภาพและทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นองค์รวม เพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) จัดการศึกษาให้เหมาะสมกับนักเรียน 2) บริหารทรัพยากรอย่าง เพียงพอและมีประสิทธิภาพ 3) เสริมสร้างจรรยาบรรณวิชาชีพและการพัฒนาครู สนับสนุนให้ครูมี

มาตรฐานวิชาชีพและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 4) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านประชาธิปไตย 5) สร้างความร่วมมือกับชุมชน 6) พัฒนากิจกรรมร่วมหลักสูตร 7) ดำเนินงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย 8) เตรียมความพร้อมด้านอาชีพ 9) ส่งเสริมทัศนคติ และ 10) พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นให้ระบบการศึกษา มีมาตรฐานสูงขึ้นและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

สรุป การบริหารการศึกษา (Educational Administration) มีบทบาทสำคัญต่อคุณภาพของระบบการศึกษาโดยเน้นทั้ง การพัฒนามาตรฐานทางการศึกษา การสนับสนุนครูให้มีประสิทธิภาพ และการมีภาวะผู้นำทางการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้อาจารย์ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อการพัฒนาสังคมและประเทศได้อย่างยั่งยืน และการบริหารการศึกษาที่ดีจะช่วยให้เกิดระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถผลิตบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะ และจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมและประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน

หลักธรรมาภิบาล

“ธรรมาภิบาล” (Good Governance) เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบสังคมให้ภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ส่งเสริมความสามัคคีและพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และทิศทางการบริหารยุคปัจจุบัน (รัฐสิทธิ์ คุรุสุวรรณ, 2563) หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2555) ประกอบไปด้วย 4 หลักการสำคัญ และ 10 หลักการย่อย ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ประกอบด้วยหลักการย่อย ได้แก่ หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล และหลักการตอบสนอง 2) ค่านิยมประชาธิปไตย ประกอบด้วยหลักการย่อย ได้แก่ หลักการรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ หลักความเปิดเผย/โปร่งใส หลักนิติธรรม และหลักความเสมอภาค 3) ประชาธิปไตย ประกอบด้วยหลักการย่อย ได้แก่ หลักการกระจายอำนาจ และหลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ 4) ความรับผิดชอบทางการบริหาร ประกอบด้วยหลักการย่อย ได้แก่ หลักคุณธรรมจริยธรรม

หลักธรรมาภิบาลขององค์กรระหว่างประเทศ ธนาคารโลก (World Bank) เริ่มใช้คำว่า “ธรรมาภิบาล” ในรายงานประจำปี ค.ศ. 1989 โดยเน้นว่าความล้มเหลวของภาครัฐในการบริหารจัดการเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ประเทศที่ขาดความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมจะไม่สามารถฟื้นตัวจากวิกฤตเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน องค์กรประกอบหลักที่ธนาคารโลกให้ความสำคัญ ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบ (Accountability) 2) ความโปร่งใส (Transparency) 3) หลักนิติธรรม (Rule of Law) และ 4) การมีส่วนร่วม (Participation) (World Bank, 1989) ประกอบกับองค์การสหประชาชาติ (UNDP) ได้พัฒนาแนวคิดธรรมาภิบาลให้ครอบคลุมมิติต่าง ๆ ทั้งด้านการเมือง

เศรษฐกิจ และสังคม โดยกำหนด 9 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วม 2) หลักนิติธรรม 3) ความโปร่งใส 4) การตอบสนอง 5) การยึดฉันทามติ 6) ความเท่าเทียมและครอบคลุม 7) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล 8) ความรับผิดชอบ 9) วิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (UNDP, 1997) ซึ่งประเทศไทยได้เริ่มปรับระบบการบริหารภาครัฐโดยยึดหลักธรรมาภิบาลอย่างเป็นทางการ ออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งกำหนดหลักการบริหารภาครัฐที่เน้นผลสัมฤทธิ์ ความโปร่งใส และการตรวจสอบได้ โดยมีหลักการที่สอดคล้องกับแนวคิดของธนาคารโลกและ UNDP เช่น ความมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ การบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า ความรับผิดชอบและเปิดเผยข้อมูล การใช้หลักนิติธรรมในการกำกับการใช้อำนาจรัฐ ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2555) ยังได้เน้นถึงบทบาทของธรรมาภิบาลในการเสริมสร้างวัฒนธรรมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรภาครัฐให้มีความโปร่งใสและมีส่วนร่วมจาก ทุกภาคส่วน และ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 กำหนดกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วนของสังคมผ่านการปฏิรูป 3 ด้าน โดยมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน (ราชกิจจานุเบกษา, 2542)

โดยสรุป การนำธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในการบริหารการศึกษาทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น สร้างความเชื่อถือและความไว้วางใจในระบบการศึกษา อีกทั้งยังเป็นส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

คุณธรรมและความโปร่งใส

คุณธรรม (Morality) เป็นคุณค่าพื้นฐานของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการทำความดีและสร้างประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคมโดยรวม ทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จ (กรมการศาสนา, 2565) ซึ่ง ประมวล บัญญา และคณะ (2561) ให้ความหมายว่าคุณธรรม หมายถึง สภาพความดีที่เกิดขึ้นในจิตใจของคน และแสดงออกเป็นการประพฤติปฏิบัติที่ดีจนเคยชิน ก่อให้เกิดประโยชน์สุขในสังคม” สอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2550 กำหนดว่าคุณธรรม คือ หลักความประพฤติที่ดีงามและเป็นแรงผลักดันให้เกิดความรับผิดชอบและจิตสำนึกที่ดี (ราชกิจจานุเบกษา, 2550) ขณะที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายว่าคุณธรรม คือ “สภาพคุณงามความดี” เช่นกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

คุณธรรม เป็นความดีงามที่ถูกปลูกฝังในจิตใจและเป็นมโนธรรมสำคัญในการบริหารจัดการ โดยมีความสำคัญ 10 ประการ ได้แก่ 1) เป็นหลักกำกับพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่ดี 2)

เป็นตัวชี้วัดความเจริญหรือเสื่อมของชุมชน สังคม และประเทศ 3) ส่งเสริมความมั่นคง ความเข้มแข็งและสันติสุขในสังคม 4) เป็นแนวทางยุทธศาสตร์ที่นำไปสู่ประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศ 5) เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาและบริหารจัดการที่ยั่งยืน รวมถึงการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและเศรษฐกิจพอเพียง 6) กระตุ้นให้ประชาชนคิดดี ทำดี และสร้างสังคมที่สงบสุข 7) ส่งเสริมความเป็นธรรม รอบคอบ และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม 8) ช่วยให้ผู้บริหารและผู้มีอำนาจดำเนินงานเพื่อประโยชน์ของสังคม 9) สร้างสมดุลระหว่างวัตถุและจิตใจในการบริหารจัดการ 10) ส่งเสริมการยอมรับและยกย่องบุคลากรที่มีคุณธรรม ทั้งนี้ องค์กรที่ยึดหลักคุณธรรมจะช่วยให้เกิด 1) ความโปร่งใส ปลอดภัย พลอดการทุจริต 2) การปฏิบัติตามระเบียบวินัย 3) การรักษามาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ (รณวีร์ พาผล, 2560)

สรุป คุณธรรมคือการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม และเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเป็นตัวชี้วัดความเจริญหรือเสื่อมของชุมชน สังคม และประเทศ จำเป็นต้องส่งเสริมให้บุคลากรมีคุณธรรม ยึดหลักความถูกต้อง และมีพฤติกรรมพึงประสงค์ ได้แก่ ปลอดภัย ปลอดภัย พลอดการทุจริต ปลอดภัย พลอดจากการผิดวินัย และปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ เพื่อสร้างสังคมที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมในทุกองค์กร ทั้งนี้การบริหารตามแนวทางคุณธรรมจะนำไปสู่ สังคมที่มีความสุข มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง การเปิดเผยข้อมูล นโยบาย และกระบวนการทำงานของหน่วยงานต่อสาธารณชนอย่างตรงไปตรงมา โดยต้องมีความน่าเชื่อถือ ความรับผิดชอบ และเป็นไปตามกฎระเบียบ อีกทั้งประชาชนสามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบริหารงาน และกระบวนการทำงานในทุกด้านได้ ซึ่งช่วยเสริมสร้างธรรมาภิบาลและลดโอกาสการทุจริต (ดาวรุ่ง วัชรินทร์รัตน์ และคณะ, 2566) สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2558) ที่นิยามความโปร่งใส หมายถึง การปฏิบัติราชการตามภารกิจของหน่วยงานที่มีความโปร่งใส การมีธรรมาภิบาล (Good Governance) ด้วยความเป็นธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ ขณะที่ความโปร่งใส ตามนิยามขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International, 2017) หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลและกระบวนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐต่อสาธารณะ เพื่อให้ประชาชนสามารถรับรู้และตรวจสอบสถานะและการดำเนินงานของภาครัฐได้อย่างถูกต้องและทันสมัย ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมความรับผิดชอบ และป้องกันการทุจริตในภาครัฐ

การบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย ได้กำหนดความโปร่งใสและความสามารถ รับผิดชอบเป็นหลักสำคัญของธรรมาภิบาล ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

(พ.ศ. 2540-2544) โดยมีกฎหมายสำคัญ เช่น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546, 2550 (วิโรจน์ สารรัตน์, 2566) หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านความโปร่งใส ได้แก่ 1) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพบริการของหน่วยงานรัฐ โดยพิจารณาระดับความสำเร็จในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร 2) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) องค์การอิสระที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มีหน้าที่กำกับดูแลให้ภาครัฐโปร่งใส และพัฒนาตัวชี้วัด Thailand Integrity & Transparency Assessment (ITA) ซึ่งประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) การบริหารงาน 3) การจัดซื้อจัดจ้าง 4) การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล 5) การส่งเสริมความโปร่งใส (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2566) นอกจากนี้ธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ยังยอมรับว่าความโปร่งใสเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาและกำหนดให้เป็นเงื่อนไขสำคัญในการจัดการทุจริตในการบริหารประเทศ

สรุป ความโปร่งใส หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชน โดยอาศัยหลักนิติธรรม และการมีส่วนร่วม มีการออกกฎหมายหลายฉบับให้เป็นแนวปฏิบัติ มีหน่วยงานรับผิดชอบควบคุมและติดตาม มีวัดการประเมินอย่างต่อเนื่อง ซึ่งความโปร่งใสเป็นส่วนหนึ่งที่น่าเน้นการปราบปรามการทุจริตและจัดการคอร์รัปชันในหน่วยงาน ความโปร่งใสยังเกี่ยวข้องกับการบริหารงานที่ยึดหลักธรรมาภิบาล การเคารพกฎหมาย ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และการปฏิบัติงานด้วยจริยธรรม

การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลด้านคุณธรรมและความโปร่งใส

การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ผู้บริหารการศึกษาจำเป็นต้องยึดหลักนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความคุ้มค่า โดยมีเป้าหมายของการใช้หลักธรรมาภิบาล คือ เพื่อสร้างความเป็นธรรม ความสุจริต มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งเกิดขึ้นได้จากความโปร่งใส ความรับผิดชอบต่อสังคม การตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วม ทั้งนี้คุณธรรมและความโปร่งใส เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของธรรมาภิบาล

การศึกษา เป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่ต้องได้รับการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารการศึกษาทำหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตอบสนองความต้องการของประชาชนด้วยความเป็นธรรมตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งผู้เขียนได้นำเฉพาะด้านคุณธรรม (Morality) และความโปร่งใส (Accountability) มาเป็นแนวทางในการบริหารการศึกษา ซึ่งการนำ

คุณธรรมมาปรับใช้ภายในองค์กรนั้นต้องตั้งอยู่บนหลักของความยุติธรรม การเสริมสร้างคุณธรรมในการบริหารสามารถดำเนินการผ่าน 2 มาตรการ ได้แก่ มาตรการทางศีลธรรมและมาตรการทางการบริหาร ดังนี้

1. มาตรการทางศีลธรรม สามารถดำเนินการได้ดังนี้ 1) นำหลักศีลธรรมมาปฏิบัติ โดย “ศีล” คือ ข้อบัญญัติที่กำหนดความประพฤติที่ดี ทั้งกาย วาจา และใจ ส่วน “ธรรม” คือ คุณความดี และคำสั่งสอนทางศาสนา ซึ่งช่วยพัฒนาตนและเสริมสร้างคุณธรรม 2) ใช้หลักมนุษยธรรม ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเมตตา และความสามัคคี 3) ยึดมั่นในศาสนา โดยยึดหลักไม่ประพฤติชั่วทำความดี และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ 4) นำหลักธรรมมาใช้ในการบริหารตน คน และงาน ได้แก่ การครองตน ใช้สัปปุริสธรรม 7 ครองคน ใช้สังคหวัตถุ 4 และพรหมวิหาร 4 ครองงาน ใช้อิทธิบาท 4 และฆราวาสธรรม 4

2. มาตรการทางการบริหาร เป็นแนวทางการบริหารที่มุ่งควบคุม กำกับ และส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมและจริยธรรม โดยหัวหน้าหน่วยงานหรือผู้บังคับบัญชาเป็นผู้รับผิดชอบ เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานด้านคุณธรรม จริยธรรม รัฐบาลได้กำหนดมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐตามรัฐธรรมนูญ เช่น ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2552 และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้การทำงานมีความสุจริต โปร่งใส และเกิดประสิทธิผลสูงสุด สำหรับการบริหารการศึกษาควรกำหนดมาตรการ ดังนี้ 1) กำหนดแนวทางปฏิบัติ เพื่อพัฒนาองค์กรให้เป็นหน่วยงานคุณธรรม โดยมีเป้าหมายและแนวทางดำเนินงานชัดเจน 2) พัฒนาบุคลากรผ่านการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ เสริมสร้างวินัย และจิตสำนึกในหน้าที่ 3) เสริมสร้างภาวะผู้นำ โดยให้หัวหน้าหน่วยงานหรือผู้บังคับบัญชาควบคุม ส่งเสริม และป้องกันการละเมิดจริยธรรมและผิดวินัย 4) กระตุ้นให้บุคลากรมีอุดมคติและจิตสำนึกแห่งเกียรติศักดิ์เพื่อเสริมสร้างศักดิ์ศรีของข้าราชการ 5) สร้างแรงจูงใจและความภาคภูมิใจ เช่น การประกาศเกียรติคุณ ชมเชย หรือให้รางวัลแก่ผู้มีคุณธรรม 6) ส่งเสริมขวัญและกำลังใจ โดยสร้างความเป็นธรรม โอกาสก้าวหน้าและความปลอดภัยในการทำงาน

ในส่วนของความโปร่งใสในการบริหารการศึกษานั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่เสริมสร้างความชอบธรรมให้กับระบบราชการและยึดหลักการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ ทั้งเพื่อประโยชน์ของฝ่ายบริหารและเพื่อรักษาศักดิ์ศรีของข้าราชการ การบริหารที่โปร่งใสต้องยึดหลักสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) การเปิดเผยข้อมูล ต้องครบถ้วน ถูกต้อง เข้าใจง่ายและตรวจสอบได้ ครอบคลุมทั้งนโยบายสาธารณะและกระบวนการทำงาน เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถติดตามและพัฒนาระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพควบคู่กับจริยธรรม 2) การปฏิบัติตามกฎหมาย ผู้บริหารต้องกำหนด

นโยบายด้านความโปร่งใสที่ชัดเจน มอบหมายผู้รับผิดชอบโดยตรง และดำเนินการกับผู้กระทำผิดอย่างเคร่งครัด 3) การมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นหัวใจของธรรมาภิบาล เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบป้องกันการทุจริตและส่งเสริมความเป็นธรรมในสังคม กล่าวโดยสรุป ความโปร่งใสเน้นการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะภายนอกหน่วยงาน เป็นเครื่องมือของผู้บริหารและการบริหาร การศึกษาหรือระบบราชการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการเกิดความโปร่งใสจำเป็นต้องดำเนินการตามหลัก 3 ประการ คือ การเปิดเผยข้อมูล การปฏิบัติตามกฎหมาย และการมีส่วนร่วม จะทำให้ภาครัฐมีความโปร่งใสและเป็นการสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในทุกระดับ

อย่างไรก็ตาม การนำหลักคุณธรรมและความโปร่งใสมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร การศึกษา จำเป็นต้องอาศัย “การมีส่วนร่วม” ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยส่งเสริมและเกื้อหนุนกันอย่างเป็นระบบ โดยมีความสัมพันธ์ในเชิงโครงสร้างและกระบวนการ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมเป็นกลไกที่สร้างความโปร่งใส เมื่อสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน ครู และนักเรียน ได้เข้ามารับรู้ วางแผน และตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ จะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความไว้วางใจให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) การมีส่วนร่วมสะท้อนถึงหลักคุณธรรมในด้านความรับผิดชอบและความยุติธรรม การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็น ผู้บริหารยึดมั่นในความเสมอภาค นอกจากนี้การตัดสินใจร่วมกันยังเป็นการแบ่งปันความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นหัวใจของการบริหารที่มีคุณธรรม 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกระบวนการมีส่วนร่วมส่งเสริมจริยธรรมในการสื่อสาร การสื่อสารแบบสองทาง ทั้งทางการและไม่เป็นทางการ เป็นการฝึกฝนให้เกิด ความสุภาพ ความอดทน การฟังอย่างเข้าใจ และการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นคุณลักษณะเชิงจริยธรรมที่สำคัญในบริบทการศึกษา และ 4) การพัฒนาศักยภาพการมีส่วนร่วมช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม เมื่อบุคลากรได้รับการฝึกอบรมให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม ก็จะเกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตน และเกิดจิตสำนึกในการ ยึดหลักธรรมาภิบาล ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ดังนั้น การมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารการศึกษา มิใช่เพียงแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพ หากแต่เป็นเครื่องมือในการสร้าง “วัฒนธรรมองค์กร” ที่ตั้งอยู่บน หลักคุณธรรม ความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อร่วมกัน เมื่อการมีส่วนร่วมถูกส่งเสริมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จะทำให้ทุกภาคส่วนรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมของสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่น ความร่วมมือ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

บทสรุป

การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลด้านคุณธรรมและความโปร่งใส เป็นการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา โดยเฉพาะด้านคุณธรรมผู้บริหารสามารถดำเนินการตามมาตรการศีลธรรมและมาตรการทางการบริหาร เพื่อทำหน้าที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อบ้านเมือง เช่น การยึดมั่นในศีลธรรม เคารพกติกาของสังคม มีความยุติธรรม ซื่อสัตย์สุจริต และรับผิดชอบต่อหน้าที่ ดังนั้น การ “ยึดหลักคุณธรรม” เป็นการรับรองว่าการบริหารด้วยหลักคุณธรรมที่ดี และยังมีการ “เสริมสร้างความโปร่งใส” ดำเนินงานตามกฎหมาย เปิดเผยข้อมูลและสามารถตรวจสอบได้ เพราะการบริหารอย่างโปร่งใสถือเป็นหัวใจสำคัญของการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ รวมถึง “ใช้การมีส่วนร่วม” ส่งเสริมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อการศึกษาสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลก ศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะส่งผลให้ “การบริหารการศึกษาพัฒนาอย่างยั่งยืน” ซึ่งจะช่วยสร้างเสถียรภาพและพัฒนาประเทศอย่างมั่นคงต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากบทความนี้ได้ข้อค้นพบการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลด้านคุณธรรมและความโปร่งใส ซึ่งผู้เขียนได้ทำการสังเคราะห์โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ยึดหลักคุณธรรม การบริหารภาครัฐและเอกชนต้องยึดมั่นในศีลธรรมและจริยธรรม โดยเฉพาะบุคลากรภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคม จำเป็นต้องมีคุณธรรมเป็นหลักในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติ ทั้งนี้คุณธรรมยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความยุติธรรมและความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา ลดการเลือกปฏิบัติและเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับทุกคน

2. เสริมสร้างความโปร่งใส หน่วยงานภาครัฐต้องดำเนินงานอย่างโปร่งใสเพื่อส่งเสริมคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และความเป็นธรรม ผ่าน 3 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) ปลุกจิตสำนึกพลเมืองดี สร้างวัฒนธรรมสุจริตและปลูกฝังค่านิยมที่ดีในเด็กและเยาวชน 2) ส่งเสริมความใสสะอาดของเจ้าหน้าที่รัฐ ป้องกันและลดพฤติกรรมที่ส่อไปในทางทุจริต 3) ปรับปรุงโครงสร้างองค์กร ลดการใช้ดุลพินิจส่วนตัวในการบริหารงานเพื่อป้องกันการทุจริต

3. ใช้การมีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือสำคัญที่เสริมสร้างคุณธรรมในแง่ของความรับผิดชอบต่อ การเคารพผู้อื่น และการมีจริยธรรมในการทำงาน และยังส่งเสริมความโปร่งใส ผ่านการ

เปิดเผยข้อมูล การตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ เมื่อมีการ บูรณาการ หลักนี้เหมาะสมจะช่วยยกระดับการบริหารการศึกษาให้มีธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง

4. การบริหารการศึกษาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารการศึกษาช่วยให้ระบบการศึกษามีมาตรฐาน คำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม และสามารถปรับตัวตามเศรษฐกิจฐานความรู้ เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพต่อไป

โดยองค์ความรู้ทั้ง 4 ประการนี้เป็นแนวคิดของผู้เขียนได้ทำการสังเคราะห์ขึ้นมาเพื่อใช้ในการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลด้านคุณธรรมและความโปร่งใส เพื่อที่จะนำไปประยุกต์ใช้จริงในการบริหารการศึกษา ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน ดังภาพ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลด้านคุณธรรมและความโปร่งใส

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2565). *แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566–2570)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ดาวรุ่ง วัชรินทร์รัตน์ และคณะ. (2566). การบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมความโปร่งใสในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 5(1), 1-12.
- ประมวล บุญมา และคณะ. (2561). *การส่งเสริมคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา สร้างคนดีสู่สังคม*. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ.

- พระอุทิศ สมมาภาณี (แห่งทอง). (2564). หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารการศึกษา. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, 9(3), 82-83.
- พัชรภรณ์ ดวงชื่น. (2563). การบริหารจัดการศึกษาับความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด -19. *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(3), 783-795.
- รณวีร์ พาผล. (2560). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ความมั่นคงทางอารมณ์ เพื่อการบริโภคสื่อและข่าวสารอย่างชาญฉลาดของเยาวชนในแขวงนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่*. (รายงานการวิจัย). สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2550. (2550, 25 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 124 ตอนพิเศษ 88 ง, หน้า 1.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. (2542, 10 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 116 ตอนที่ 63 ง. หน้า 24-31.
- รัฐสิทธิ์ ศุรุสุวรรณ. (2563). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติหน้าที่ของอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์.
- วิชณี คุปตะวาทีน และศุภกานต์ มังกรสุรกาล. (2561). ธรรมาภิบาลของไทยเป็นจริงได้หรือ. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 4(1), 394-398.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2566). *แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2558). *ทุจริตคิดโกงชาติจะพินาศทั้งราษฎร์รัฐ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2566). *รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. นนทบุรี : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2555). *หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.).

- เอมรินทร์ จันทร์บุญนาค. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานบุคคลสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6(3), 1041–1055.
- Bamte. (n.d.). *Educational administration - Meaning, authoritarian and Democratic educational management*. Retrieved from <https://bawmte.blogspot.com/2018/05/educational-administration-meaning.html>
- Dhammei, T. (2022). *Educational administration: Concepts of educational administration and principles of educational administration*. Retrieved from <https://shorturl.at/bGVW5>
- Kashyap, D. (n.d.). *Educational administration: Meaning, nature and other details*. Retrieved for <https://www.yourarticlelibrary.com/educational-management/educational-administration/educational-administration-meaning-nature-and-other-details/63730>
- Mukherjee, A. (2020). *Why educational administration is important for teacher education?* Retrieved from <http://surl.li/pwcxr>
- OPDC. (2011). *Good Governance*. Bangkok: Cabinet Publishing and Gazette Office.
- Simon. H.A. (1976). *Administrative Behavior*. (3rd ed.) New York: The Free Press.
- Transparency International. (2017). *Corruption Perceptions Index 2016*. Berlin: Transparency International.
- United Nations Development Programme (UNDP). (1997). *Governance for Sustainable Human Development*. New York: UNDP.
- World Bank. (1989). *Sub-Saharan Africa: From Crisis to Sustainable Growth*. Washington, D.C : World Bank.
- World Bank. (1992). *Governance and Development*. Washington, D.C.: The World Bank.
- Zakir, I. (2012). *Educational administration*. Retrieved from <https://www.Slide share.net/Imran764/educational-administration>